

مدیریت مؤثر بحران شهری

www.ketab.ir

سرشناسه	: سیدعلی پور سیدخلیل، ۱۳۵۱
عنوان و نام پدیدآور	: مدیریت موثر بحران شهری / سیدخلیل سیدعلی پور، مهرداد عیسی
مشخصات نشر	: زنجان: آثرگلک، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	: ۲۳۴ ص: - مصور، جدول، نمودار
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۲۵۹-۵۳-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیها
موضوع	: مدیریت بحران
موضوع	: Crisis management
موضوع	: بلاهای طبیعی -- پیش بینی های ایمنی
موضوع	: Natural disasters -- Safety measures
موضوع	: فرماندهی سوانح
موضوع	: Incident command systems
شناسه ی افزوده	: عیوضاده مهسا، ۱۳۹۲
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ / ۵۹ / HD
رده بندی دیویی	: ۶۵۸ / ۵۰۶
شماره ی کتاب شناسی ملی	: ۵۱۱۱۳۳۲

نشر آذرکک

مدیریت موثر بحران شهری	: نام کتاب
دکتر سیدخلیل سیدعلی پور، مهسا عبوزاده	: نوشته
نسرين عباسی	: طرح جلد
زهره اسماعیلی فلاح	: صفحہ آرائی
۱۳۹۶	: سال انتشار
اول	: نویت انتشار
۵۰۰	: شمارگان
شهاب فانوس	: لیتوگرافی
۲۱۰۰۰ تومان	: قیمت
آذرکک	: ناشر
زنجان، آزادگان، ساختمان اداری تجاری سهند طبقه پنجم، واحد ۵۲	: نشانی
www.azarkelk.com	: نشانی الکترونیکی
۰۲۴۳۴۱۱۵۸۳	: تلفن
۰۲۴۳۴۱۱۵۸۴	: نمابر

تمامی حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ است.

پیشگفتار

کتاب حاضر با هدف مدیریت مؤثر بحران شهری با سوانح نگاشته شده است. امروزه با توجه به رونق روبه رشد جمعیت و تراکم جمعیت در مناطق شهری و لزوم ایجاد مناطق امن در محله‌های زیستی به‌ویژه در شهرهای پرجمعیت و مستعد از نظر لرزه‌خیزی، لزوم نگرشی همه‌جانبه و مراکیز بر حوادث طبیعی و سوانح ناشی از بروز آن‌ها بیش‌ازپیش جلوه نموده است. مدیریت بحران شهرها را تحت تأثیر قرار می‌دهند. این عوامل، نیروی انسانی آموزش دیده، نظام ذخیره‌سازی برای مدیریت پشتیبانی، تجهیزات تخصصی عملیات امداد و نجات، تخصیص اعتبارات برای آمادگی، رایج، وضعیت ساختار و تشکیلات مناسب، وضع موجود نظام اطلاع‌رسانی وضعیت اثربخش، عوامل اضطراری هستند.

این نوشتار در هفت فصل نگاشته شده است. در فصل اول به مدیریت بحران، مراحل و فرایندها. فصل دوم: بحران‌های طبیعی. فصل سوم: برنامه‌ریزی و مدیریت بحران. فصل چهارم: پژوهش‌های مرتبط با مدیریت بحران. فصل پنجم: تحلیل مؤثر بر مدیریت بحران شهری. فصل ششم: نگرش‌ها و الگوهای مدیریت بحران و فصل هفتم: نتیجه و پیشنهادات ارائه گردید.

فصل نخست: مدیریت بحران، مراحل و فرایندها

۱. ۱. مقدمه	۱۷
۲. ۱. عوامل آسیب‌پذیری مؤثر در مدیریت بحران شهری	۱۹
۳. ۱. تعاریف	۲۲
۴. ۱. تقسیم‌بندی خطرات بر اساس میزان تهدیدشان از نظر اسکونک، کلوج و جارونی (۲۰۰۵)	۲۲
۵. ۱. تعاریف بحران و ویژگی‌های آن	۲۴
۶. ۱. ردی بر تعاریف مطرح برای مدیریت بحران	۲۷
۷. ۱. ردی بر وظایف مدیران بحران	۲۹
۸. ۱. سطوح بحران	۲۹
۹. ۱. مراحل مدیریت بحران شهری	۳۰
۱۰. ۱. تعریف مدیریت بحران شهری	۳۱
۱۱. ۱. مراحل مدیریت بحران	۳۳
۱. ۱. ۱. پیش از بحران	۳۳
۲. ۱. ۱. حین بحران	۳۳
۳. ۱. ۱. پس از بحران	۳۴
۱۲. ۱. فرآیند مدیریت بحران	۳۴
۱. ۱۲. ۱. امکانات جستجو، نجات و امداد	۳۴
۲. ۱۲. ۱. امکانات امداد پزشکی، بهداشتی اضطراری	۳۴
۳. ۱۲. ۱. اسکان اضطراری و موقت	۳۵
۴. ۱۲. ۱. حملونقل و ترافیک اضطراری	۳۵
۱۳. ۱. دیدگاه‌های مدیریت بحران	۳۵
۱۴. ۱. چرخه مدیریت بحران	۳۶
۱. ۱۴. ۱. مرحله پیشگیری	۳۶
۲. ۱۴. ۱. مرحله آمادگی	۳۷
۳. ۱۴. ۱. مرحله کاهش اثرات	۳۷
۴. ۱۴. ۱. مرحله واکنش (پاسخگویی)	۳۸
۵. ۱۴. ۱. مرحله مقابله و امدادرسانی	۳۹
۶. ۱۴. ۱. مرحله بهبودی و بازسازی	۳۹
۱۵. ۱. اهداف مدیریت بحران	۴۰

۴۰	۱۶. فنون مدیریت بحران
۴۱	۱۷. اطلاعات لازمه مدیریت بحران
۴۱	۱۸. کاربری‌های شهری و مدیریت بحران
۴۲	۱۹. کنترل در مدیریت بحران
۴۴	۲۰. مروری بر وظایف مدیریت بحران
۴۴	۲۱. بلایای طبیعی و مدیریت بحران
۴۵	۲۲. مدیریت بحران در شهر تهران
۴۵	۱. ۲۲. تاریخچه
۴۵	۲. ۲۲. ستاد مدیریت بحران شهر تهران و ستادهای تابعه
۴۷	۲۳. سازمان مدیریت بحران شهر تهران
۴۹	۲۴. کمیته‌های فعالیت‌های تخصصی مدیریت بحران
۵۰	۲۵. قوانین و مستندات
۵۰	۱. ۲۵. مصوبه «مجاز تقویت و عملیاتی کردن سیستم مدیریت بحران شهر تهران»
۵۱	۲. ۲۵. اساسنامه سازمان مدیریت بحران شهر تهران
۵۱	۳. ۲۵. مطالعات ریز پهنه‌بندی لرزه‌ای شهر تهران
۵۱	۴. ۲۵. مطالعات طرح جامع پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران
۵۱	۵. ۲۵. طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران
۵۲	۲۶. مدیریت بحران در ایران
۵۲	۱. ۲۶. تاریخچه
۵۳	۲. ۲۶. ساختار ستاد پیشگیری و مدیریت بحران و حوادث طبیعی و سوانح غیر مرقبه
۵۴	۳. ۲۶. ستاد حوادث و سوانح غیر مرقبه کشور
۵۶	۲۷. انواع مخاطرات و بحران‌ها
۵۷	۱. ۲۷. مخاطرات بخشی از محیط‌زیست طبیعی
۵۷	۲. ۲۷. مخاطرات طبیعی غیر قابل اجتناب و توقف‌ناپذیر
۵۷	۳. ۲۷. «تعادل دینامیک» کره زمین
۵۸	۲۸. انواع مخاطرات طبیعی
۵۹	۱. ۲۸. آیا مخاطرات طبیعی در حال افزایش می‌باشند؟
۶۰	۲. ۲۸. مخاطرات انسان‌ساخت
۶۰	۳. ۲۸. مخاطرات و بحران‌ها یکسان نیستند
۶۱	۲۹. تعریف بحران
۶۱	۳۰. برخورد مخاطره طبیعی با محیط‌زیست انسانی

۶۱	۱. ۳۱. چرا بحران‌های طبیعی بیشتر و شدیدتر شده‌اند؟
۶۲	۱. ۳۲. خسارات متعدد ناشی از بحران
۶۲	۱. ۳۲. ۱. خسارات مستقیم مالی
۶۳	۱. ۳۲. ۲. خسارات اقتصادی بلندمدت
۶۴	۱. ۳۲. ۳. خسارات زیست‌محیطی
۶۵	۱. ۳۲. ۴. آسیب‌های اجتماعی
۶۶	۱. ۳۲. ۵. تلفات انسانی
۶۶	۱. ۳۳. بحران‌های آینده
۶۶	۱. ۳۴. افزایش موارد بحران‌ها

فصل دوم: بحران‌های طبیعی

۷۱	۱. ۲. مقدمه
۷۳	۲. ۲. پاسخ به یک بحران طبیعی
۷۷	۲. ۳. بحران‌های تکنولوژیک
۷۸	۲. ۴. پاسخ به بحران ناشی از مهاجران اور
۷۹	۲. ۵. طبقه‌بندی بحران
۷۹	۲. ۵. ۱. طبقه‌بندی بر اساس منشأ
۸۰	۲. ۵. ۲. طبقه‌بندی بر اساس سرعت شروع
۸۱	۲. ۶. بحران طبیعی
۸۱	۲. ۶. ۱. زلزله
۸۲	۲. ۶. ۱. ۱. مشخصات زلزله
۸۲	۲. ۶. ۱. ۲. اثرات زلزله
۸۲	۲. ۶. ۲. سونامی
۸۳	۲. ۶. ۳. زمین‌لغزه یا رانش زمین
۸۳	۲. ۶. ۴. بهمن
۸۴	۲. ۶. ۵. ۱. طوفان تندری
۸۴	۲. ۶. ۵. ۲. طوفان زمستانی
۸۴	۲. ۶. ۵. ۳. طوفان شن
۸۵	۲. ۷. تندباد
۸۵	۲. ۸. خشک‌سالی
۸۶	۲. ۹. گرمای شدید

۸۶	۲. ۱۰. بارش برف و یخبندان
۸۶	۲. ۱۱. رعدوبرق
۸۶	۲. ۱۲. سیل
۸۷	۲. ۱۲. ۱. عوامل به وجود آورنده سیل
۸۸	۲. ۱۳. آتش فشان
۸۸	۲. ۱۴. همه گیری ها
۸۹	۲. ۱۴. ۱. همه گیرهای عالم گیر
۸۹	۲. ۱۴. ۲. همه گیری های بومی

فصل سوم: برنامه ریزی و مدیریت بحران

۹۳	۳. ۱. سطوح مدیریت بحران
۹۴	۳. ۲. مهارت های مدیریت
۹۴	۳. ۳. مهارت های مورد نیاز مدیران بحران
۹۵	۳. ۴. مدیریت بحران
۹۶	۳. ۵. مدیریت دانش و بحران
۹۶	۳. ۶. تعریف مدیریت بحران
۹۷	۳. ۷. اهداف مدیریت بحران
۹۸	۳. ۸. وظایف مدیریت بحران
۹۸	۳. ۹. برنامه ریزی در مدیریت بحران
۹۹	۳. ۱۰. انواع برنامه ریزی در مدیریت بحران
۹۹	۳. ۱۰. ۱. برنامه ریزی بحران از جنبه زمانی
۱۰۰	۳. ۱۰. ۲. انواع برنامه ریزی بحران از جنبه ماهیت
۱۰۱	۳. ۱۱. تصمیم گیری در مدیریت بحران
۱۰۲	۳. ۱۲. هماهنگی در مدیریت بحران
۱۰۴	۳. ۱۳. سازمان دهی در مدیریت بحران
۱۰۵	۳. ۱۴. مشارکت مردمی در مدیریت بحران
۱۰۵	۳. ۱۵. تعریف مشارکت
۱۰۶	۳. ۱۶. تعریف مشارکت اجتماعی
۱۰۶	۳. ۱۷. ضرورت مشارکت اجتماعی
۱۰۸	۳. ۱۸. نقش مردم در مدیریت بحران
۱۱۰	۳. ۱۹. فرهنگ و مشارکت در بحران

۲۰. ۳	عوامل مؤثر بر مشارکت افراد.....	۱۱۲
۲۱. ۳	همکاری در قالب تشکل های مردمی و سازمان های مردم نهاد.....	۱۱۳
۲۲. ۳	نقش سازمان های مردم نهاد در مدیریت بحران.....	۱۱۴
۲۳. ۳	اشاره ای به ساختار مدیریت بحران چند کشور جهان با تأکید بر نقش سازمان های مردم نهاد.....	۱۱۵
۲۴. ۳	گسترش شهرها و بحرانی شدن مناطق شهری.....	۱۱۶
۲۵. ۳	طبقه بندی شهرها و پیوند آن با مدیریت بحران.....	۱۱۷
۲۶. ۳	طبقه بندی بلایای طبیعی شهری.....	۱۱۸
۲۷. ۳	نقش برنامه ریزی شهری در کاهش آسیب پذیری شهرها از زلزله.....	۱۲۱
۲۸. ۳	تحولات ساختاری و قانونی مدیریت بحران در ایران.....	۱۲۱
۲۹. ۳	اهمیت و ضرورت مدیریت واحد بحران و پیامدهای آن.....	۱۲۲
۳۰. ۳	سیر تکوین تاریخی و مبانی قانونی ساختار مدیریت بحران.....	۱۲۳
۳۱. ۳	ساختار مدیریت بحران پیش از انقلاب اسلامی.....	۱۲۴
۳۲. ۳	ساختار مدیریت بحران پس از پیروزی انقلاب اسلامی.....	۱۲۵
۳۳. ۳	سازمان مدیریت بحران کشور: ساختار و چارچوب قانونی.....	۱۲۷
۳۴. ۳	سیر تکوین تخصصی و ماموریت های قانونی سیستم مدیریت بحران شهر تهران.....	۱۳۲
۳۵. ۳	طرح جامع مدیریت بحران شهر تهران.....	۱۳۳
۳۶. ۳	مطالعات طرح جامع پیشگیری و مدیریت بحران زلزله در تهران بزرگ.....	۱۳۳
۳۷. ۳	تشکیل ستاد مدیریت بحران شهر تهران و ستادهای تابعه.....	۱۳۴
۳۸. ۳	تشکیل مرکز مدیریت بحران شهر تهران.....	۱۳۵
۳۹. ۳	تشکیل سازمان پیشگیری و مدیریت بحران شهر تهران.....	۱۳۶
۴۰. ۳	برنامه ریزان و مدیران بحران.....	۱۳۸

فصل چهارم: پژوهش های مرتبط با مدیریت بحران

۱. ۴	پیشینه پژوهش های مرتبط با مدیریت بحران.....	۱۴۳
۱. ۱. ۴	تحقیقات داخلی.....	۱۴۳
۲. ۱. ۴	تحقیقات خارجی.....	۱۴۹

فصل پنجم: عوامل مؤثر بر مدیریت بحران شهری

۱. ۵	عوامل مؤثر در مدیریت بحران شهری.....	۱۶۵
۲. ۵	پیشینه ی مدیریت بحران در ایران.....	۱۶۷
۳. ۵	ضرورت کاربرد مدیریت بحران در ایران.....	۱۶۷

۴. روند وقوع بحران‌ها	۱۶۸
۵. اقدامات جامعه بین‌الملل در مدیریت بحران	۱۶۹
۶. دیدگاه‌های موجود در مدیریت بحران	۱۷۰
۱. دیدگاه سنتی	۱۷۰
۲. دیدگاه نوین	۱۷۱
۷. رویکردهای مدیریتی مطرح در مدیریت بحران	۱۷۱
۸. تکامل مدیریت بحران	۱۷۳
۹. مدیریت بحران در آمریکا؛ واکنش در برابر فاجعه	۱۷۳
۱۰. تصویب قانون مقابله دولت فدرال با حوادث غیرمترقبه در سال ۱۹۵۰	۱۷۴
۱۱. فاصله بین اجرای طرح‌ها	۱۷۵
۱۲. آمادگی	۱۷۶
۱۳. تجهیز و آمادگی در شرایط روز بحران	۱۷۶
۱۴. مدیریت آمادگی	۱۷۷
۱۵. اصول آمادگی در برابر حوادث (هست اصل مهم)	۱۸۰
۱. آمادگی و اقدام آنی برای بازگرداندن -۱۰- عادی: اصل اولیه مدیریت بحران	۱۸۰
۲. چه باید کنیم و برای حسن انجام وظایف چگونه عمل کنیم؟	۱۸۰
۳. آمادگی بیش از وقوع حادثه یک فرایند پیوسته است	۱۸۱
۴. آمادگی، ناشناخته‌ها و مسائل مجهول هنگام بروز فاجعه	۱۸۱
۵. آمادگی، یک فعالیت آموزشی - پرورشی است	۱۸۱
۶. دانش، زیربنای آمادگی است	۱۸۲
۷. آمادگی به شکل‌گیری اقدامات مناسب کمک می‌کند	۱۸۲
۸. برنامه‌ریزی در حد نسبی و تشریفاتی معقول‌ترین راه حل ممکن	۱۸۳
۱۶. اصول اساسی برنامه‌های آماده‌سازی جامعه	۱۸۳
۱۷. تقویت میزان آمادگی در برابر بلایا در کلیه سطوح	۱۸۴
۱۸. سهیم کردن طبقات اجتماعی مردم در فرایند آمادگی	۱۸۵
۱۹. مشارکت مردم در برنامه‌ریزی یک جامعه	۱۸۶

فصل ششم: نگرش‌ها و الگوهای مدیریت بحران

۱. نظریه‌های مدیریت بحران	۱۹۱
۱. برنامه ارتباطات بحران گونزالز، هررو و پرات	۱۹۱
۲. برنامه‌ریزی ارتباطات بحرانی استراتژیک یوسلی	۱۹۳

۱۹۳	۳.۱ برنامه ارتباطی قبل از بحران مارش و رابینز
۱۹۴	۴.۱ نظریه مدیریت شناور در مدیریت بحران
۱۹۹	۵.۱ نظریه تعادل در مدیریت بحران
۲۰۰	۲. گام اول: شرح سیستم و چهار عنصر اصلی تشکیل دهنده آن
۲۰۰	۱.۲ تعریف نیازمندی‌ها
۲۰۰	۲.۲ تعریف توانمندی‌ها
۲۰۱	۳. گام دوم: بررسی تأثیر عامل بحران بر سیستم مورد مطالعه در جهت توصیف روند ایجاد بحران
۲۰۱	۱.۳ توانمندی‌های جامعه بر اثر زلزله دچار آسیب می‌گردد (کاهش بردار توانمندی‌ها)
۲۰۱	۲.۳ نیازمندی‌های جامعه افزایش پیدا می‌کنند
۲۰۲	۱.۳ قوانین و سازوکار تعیین شده و مصوب آسیب می‌بینند (حرکت محور تعادل)
۲۰۲	۴. سوم: بررسی روند مدیریت بر بحران
۲۰۲	۱.۴ افزایش توانمندی‌ها
۲۰۲	۲.۴ کاهش نیازمندی‌ها
۲۰۳	۳.۴ تغییر در فرمان‌ها و سازوکارهای تعیین شده جامعه
۲۰۳	۵. الگوهای مدیریت بحران
۲۰۳	۱. الگوی پیازی شکل میتراف و شواستوا
۲۰۵	۲. الگوی مدیریت بحران برات
۲۰۵	۳. الگوی پنج مرحله‌ای میتراف و پیرس
۲۰۶	۴. الگوی مدیریت بحران مک کانکی
۲۰۶	۵. الگوی رسیدگی جامع فینک
۲۰۷	۶. الگوی جامع (سلسله‌مراتبی) مدیریت بحران
۲۰۸	۶ مدل‌های مدیریت بحران
۲۰۸	۱. مدل مواجهه با بحران
۲۱۰	۲. مدل چهار لایه‌ای مدیریت بحران
۲۱۱	۷. سامانه فرماندهی حادثه
۲۱۲	۸. مدل مدیریت بحران تیری و میتراف
۲۱۳	۹. مدل واکنشی در مقابل مدل پیش فعال
۲۱۴	۱۰. مدیریت بحران در ایران
۲۱۴	۱۱. سوابق تاریخی مدیریت حوادث و سوانح (مدیریت بحران) در ایران
۲۱۵	۱۲. مبانی نظری و نظریه‌های مدیریت بحران
۲۱۸	۱۳. نظریه تعادل در مدیریت بحران

۲۱۹.....	۱۴. مدیریت شناور (جزیره‌ای)
۲۲۰.....	۱۵. مکاتب مدیریت بحران

فصل هفتم: نتایج و پیشنهادات

۲۲۳.....	۱. نتیجه
۲۲۴.....	۲. مقایسه با تحقیقات پیشین
۲۲۵.....	۳. پیشنهادات
۲۲۵.....	۱.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه اول
۲۲۵.....	۲.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه دوم
۲۲۵.....	۳.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه سوم
۲۲۶.....	۴.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه چهارم
۲۲۶.....	۵.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه پنجم
۲۲۶.....	۶.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه ششم
۲۲۶.....	۷.۳. پیشنهاد بر اساس فرضیه هفتم
۲۲۷.....	۴. محدودیت‌های تحقیق
۲۲۹.....	فهرست منابع